

статистичні дані). Як засоби бронезахисту розглядалися: шолом «Сфера» – 2 кг; бронезилет «Панцир 3–95» – 6.5 кг і бронекуртка «Міраж» – 12 кг.

У результаті перетворень і скорочень отримана формула для визначення кута нахилу корпусу відносно вертикалі.

$$\sin \alpha = \frac{0.5 \cdot G_5 \cdot L + G_6 \cdot L + G_1 \cdot r_1 - G_4 \cdot r_4}{G_2 \cdot (h + R) + h \cdot (0.5 \cdot (G_1 + G_2 + G_4) + G_5 + G_6)}$$

де h – довжина тулуба, R – радіус голови, L – довжина руки, r_1 і r_4 – плечі дії маси бронезилета і руки.

У результаті проведених обчислень отримано, що відхилення корпусу від вертикалі складає 3.5 – 4.6є у залежності від типу бронезилета для обраних параметрів людини.

Проведені дослідження становлять великий інтерес не тільки в Україні. Дослідження, здійснені викладачами СПбУ МВС Росії разом зі співробітниками НПО «СМ», дозволили також установити необхідність зміни прийомів стрільби з пістолетів у звичайних умовах і при використанні засобів індивідуального захисту. При використанні вогнепальної зброї необхідно використовувати конструкційні особливості бронезилетів, а саме наявність шийно-коміркової секції, пахової секції, металевих і керамічних бронеелементів, сполучних і фіксуючих ременів і т.д. Бронезилет знижує рухливість стріляючого, знижує час носіння бронезилета і є психологічним чинником, що знижує впевненість працівника ОВС у своїх діях. Особливо ефективно можна використовувати тверду поверхню бронезилета при приготуванні і стрільбі.

У подальших дослідженнях нашою метою стане розробка конкретних методів та правил безпечної стрільби при застосуванні засобів індивідуального захисту та надання практичних рекомендацій для підрозділів ОВС. Дана проблема вимагає подальшого розгляду і з цією метою в Національному університеті внутрішніх справ планується проведення низки балістичних експериментів із застосуванням засобів бронезахисту за участю фахівців кафедр тактико-спеціальної і спеціальної та фізичної підготовки.

Надійшла до редколегії 17.09.04

О.М. Кіюєв

ПРОБЛЕМИ З'ЯСУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ У ШИРОКОМУ ТА ВУЗЬКОМУ ЙОГО РОЗУМІННІ

Проблеми охорони громадського порядку завжди були, є і будуть актуальними для цивілізованого суспільства. Питання реальної гарантованості прав і свобод громадян у нашій державі, дійсного становища громадянина у його взаємовідносинах з державою у різних сферах рідко стають предметом наукових досліджень. Не можна віднести до ряду достатньо розроблених, а тим більш повністю досліджених проблем гарантування прав і сво-

бод громадян у сфері охорони громадського порядку [1, с.13–18]. Саме у цій сфері реалізується значна частина особистих прав громадян, важливі політичні свободи, соціально-економічні та культурні права. І саме в ній відбувається багато порушень прав і свобод з боку органів держави, їх посадових осіб, і, зокрема, працівників міліції [2, с.5–7]. Гарантії прав і свобод громадян у цій сфері традиційно розглядаються як загальні умови реалізації прав і свобод або спеціальних (юридичних) засобів, які не завжди забезпечують надійну реалізацію, охорону, а в необхідних випадках і захист порушених прав. Демократизація України, використання світових стандартів захисту прав і свобод людини і громадянина, прагнення України стати повноправним учасником світової спільноти роблять наукові дослідження з проблем взаємодії органів внутрішніх справ на місцевому рівні в сфері охорони громадського порядку надзвичайно актуальними і суспільно значущими.

Вважаємо, що для повноцінного дослідження сутності та змісту правовідносин в сфері охорони громадського порядку доцільним буде з'ясування близького до нього за змістом поняття – «порядок». Як відомо, призначення будь-якої держави полягає, перш за все, у забезпеченні порядку в суспільстві. Порядок є необхідною формою спільного існування людей, завдяки якому вони можуть реалізовувати свої особисті права і свободи, не входячи в стан «війни всіх проти всіх» [3, с.95]. На думку Ф.Хайека, поняття порядку, так само як і найближчих його еквівалентів – системи, структури і моделі – осягається важко [4, с.88]. З цього приводу О.М.Кривуля зауважує: «Щоб не загрузнути в проблемі дефініції і зрушити з місця задачу обговорення проблеми порядку і правопорядку, зокрема можна на початковому етапі обмежитися словниковим значенням «порядку», маючи під ним на увазі певну регулярність, усталену просторово-часову координацію й субординацію елементів світу або його частини. Соціальний світ разом із частиною природного середовища, яка залучена людьми у їх життєдіяльність, складає область соціального порядку. Це означає, що в даному зрізі дійсності основним упорядкуючим елементом (суб'єктом) є самі люди. Звідси випливає, що будь-яке ослаблення або припинення людської діяльності по підтримці або видозмінюванні порядку призводить до розладу соціального життя» [3, с.30].

Первинне «порядок» виступає як категорія космологічна, і щодо порядку соціального, то він інтерпретується лише у зв'язку і через розуміння закономірностей космічного «порядку». Іще антична міфологія висувала ідею щодо сенсу «порядку». Його сенс – логіка розвитку світу: світ рухається від хаосу до космосу (до речі, сам давньогрецький «космос» тлумачиться як будова, порядок) і характерними ознаками цього процесу виступають гармонія (Піфагор та його школа) та міра (Геракліт) [3, с.294]. У надрах античної філософії поступово відбувається трансформація «порядку – космосу» у «порядок – Логос». Логос – спочатку як світовий розум, закономірність всесвіту (Геракліт, стоїки), а потім вже як Логос – особистість – слово – Бог (стоїки, неоплатоніки, Філон, гностики) – тлумачиться знову ж таки як те, що стоїть над світом людей, дано світові людей як належне, закон, який треба зрозуміти, прийняти та побудувати соціальний світ - порядок у відповідності до цього космічного (або божественного) порядку [5; 6]. Хри-

стіянська традиція висуває ідею протистояння двох світів – «двох градусів» (А. Блаженний), в кожному з яких діють свої закони, але ця ж традиція закріплює ідею божественного статусу порядку. Лише Новий час остаточно переводить роздуми про «порядок» переважно в сферу соціально-політичного життя, розмірковуючи про державу – закон – громадянина.

Таким чином, термін «порядок», похідним від якого є соціальний порядок, забезпечується взаємодією трьох складових: по-перше, порядок як закон або інший нормативний акт, що є обов'язковим для виконання; по-друге, порядок як правопорядок, що забезпечується діяльністю владних та виконавчих структур; по-третє, порядок як моральний закон – те, що залежить від конкретної особистості. Отже, під соціальним порядком можна розуміти установлені типи узгоджених взаємодій людей, урегульованих стійко сформованими або свідомо встановленими правилами. Оскільки зрізів або сфер соціального життя може бути виділено багато, то кожна з них також містить у собі риси упорядкованості. Як наслідок, етимологічне тлумачення слова «порядок» вказує, що громадський порядок не існує сам по собі, а є налагодженою системою суспільних відносин.

Під порядком прийнято розуміти: 1) стан урегульованості суспільних відносин нормами права, моралі, звичаями, правилами співжиття, нормами громадських організацій. Таким чином, упорядкованість суспільних відносин означає їх сформованість правовими та іншими нормами; 2) результат дотримання членами суспільства встановлених правил і норм поведінки. Громадський – це той, який стосується невизначеної кількості осіб всіх членів суспільства. Тобто, громадський порядок – це наявність відповідних правил і норм поведінки, які поширюються на всіх членів суспільства, та результат їх дотримання. Такі правила і норми поведінки є загальновизнаними та загальноприйнятими. Громадський порядок встановлюється з метою досягнення інтересів всього суспільства, задоволення спільних потреб у створенні обстановки спокою і безпеки, нормального ритму праці, стосунків між людьми, виховання підростаючого покоління в дусі моральних засад, прийнятних для суспільства, умов для відпочинку та задоволення побутових потреб. Громадський порядок передбачає насамперед повагу до законних прав та інтересів інших осіб, недопущення задоволення своїх інтересів на шкоду іншим людям, державі та суспільству в цілому.

Приймаючи до уваги вище викладене, відзначимо що, у широкому трактуванні громадський порядок ототожнюється із всією системою суспільних відносин. У вузькому – це урегульована нормами моралі і права система суспільних відносин яка має на меті забезпечення спокою населення, охорону життя, здоров'я, прав та свобод, честі і гідності громадян, створення сприятливих умов для нормального функціонування державних і громадських організацій. Таким чином, розмежування понять «громадський порядок» на поняття в широкому і вузькому розумінні має не тільки теоретичне, але і сугобо практичне значення, що пояснюється таким. По-перше, визнання тієї обставини, що громадський порядок у вузькому його розумінні являє собою урегульовану нормами моралі і права система суспільних відносин яка має на меті забезпечення спокою населення, охорону

життя, здоров'я, прав та свобод, честі і гідності громадян, створення сприятливих умов для нормального функціонування державних і громадських організацій є уже визначенням певного кола об'єктів його правоохоронного впливу. По-друге, визначення поняття «громадського порядку» у вузькому розумінні надасть змогу вирішити питання про систему правоохоронних органів, які виконують функції з охорони громадського порядку. По-третє, розмежування цих понять дозволить повною мірою використовувати силу правових норм (заборон і дозволів) для чіткого визначення прав громадян, реалізація яких залежить від стану громадського порядку.

Поняття громадського порядку потрібно завжди чітко розуміти. Не можна звужувати або занадто розширювати відносини, що складають його зміст. Правильне вирішення цього питання має і важливе практичне значення, так як розширене тлумачення поняття «громадський порядок» може спричинити безпідставне втручання правоохоронних органів, зокрема міліції у відносини, які не знаходяться під її охороною, призвести до втручання у сферу особистого життя громадян і порушення законності. Тому не випадково Верховний суд України і обласні суди неодноразово застерігали судові, слідчі органи та органи внутрішніх справ від помилок, які пов'язані з необґрунтованим розширенням поняття громадського порядку.

Список літератури: 1. Бандурка О.М. Роль адміністративного законодавства в зміцненні правопорядку // Проблеми охорони громадського порядку і вдосконалення законодавства: Матеріали науково-практичної конференції. Х., 1995. 2. Попов Л.Л., Иванов В.А. Применение оружия работниками милиции. М., 1975. 3. Практична філософія та правовий порядок: Збірка наукових статей. Х., 2000. 4. Хайек Ф.А. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма. М., 1992. 5. Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко, В.П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. К., 1997. 6. Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. К., 1973.

Надійшла до редколегії 17.07.04

Є.Є. Бараш

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із пріоритетних напрямків правової реформи в Україні є створення такої сучасної правової системи, що максимально розширювала б та захищала права і свободи людини, незалежно від умов, в яких остання перебуває. Для пенітенціарної системи нашої держави як складової національної правової системи важливого значення набуває проблема приведення змісту прав та свобод засуджених відповідно до міжнародних стандартів. Ці питання неодноразово розглядалися різними міжнародними організаціями, зокрема, Радою Європи. Крім того, Міжнародні акти про права людини, поведження із ув'язненими впливають на політику держави в сфері виконання покарання. Це впливає насамперед з п.1 ст.9 Конституції України, відповідно до якого «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України» [1].